BIBLJOTEKA

JAGIELLOŃSKA

…wyraźnieyßa o walney Battálley w Węgrzech, Die 11. Septembris *odpráwioney ßczęśliwie* 1697. *Z Krákowá* 5. Octobris 1697.

CO do Węgierſkich wiádomośći, gdy upewniony zoſtał Xiążę Eugeniuſz Sabaudiæ, Hetman W. w Węgrzech Woysk Ceſárſkich, y Xiażąt Páńſtwá Rzymſkiego, że Nieprzyiaćiel uſtępował z Polá, *quondam* Szańcow Rzymſkich, ku Ciſy kieruiąc ſwoie Márſze, ieſzcze 9. przeſzłego Mieśiacá, y wiedząc iáko Sułtanowi Ceſárzowi Tureckiemu rozrádźiłá byłá Naywyżſza Stárſzyżná woienna (á oſobliwie Muffty *interprætator* Praw Alkoranu Pogáńſkiego) áby ſię nie odważał ná bitwę polną z Ceſárſkim Woyſkiem, ruſzył ſię záraz pomięniony Xiążę Sabaudiæ 10. *eiuſdem* z Obozem ſwoim, tákże ku Ciſy; á ponieważ Nieprzyiaćiel więkſzy miał wczás, y krotſzy przećiąg *per lineam rectam*, áż do ſámey Rzeki, niż Woyská Ceſárſkie, tedy zá dobre poczytał Xiążę, przodkiem z więkſzą częśćią Regimentow konnych *progredi*, y 11. przyćiągnał do Szenty, w dobrey poſturze y uſzykowániu: á w ten czás też właśnie iedná Párthia Vſárska, ktora chodźiłá dla ięzyká przećiwko Nieprzyiaćielowi, złápawſzy iednego Báſſę, przyprowádźiłá go przed Xćiá, y z niego wyrozumiawſzy o reſolucyi Sułtáná, że názad miał przechodźić z wſzytkim Woyſkiem Ciſę, dla uchrony Báttályi polney, y w tymże czáśie przybyłá Piechotá z Dźiáłámi do Xćiá, reſolwował ſię Xiążę zá zdániem wſzytkiey Stárſzyżny Woyſkowey, áttákować y uderzyć ná Nieprzyiaćielá w Okopách bez omięſzkánia, mocnego w 36. tyśięcy Woyská: y ledwo co uderzył ná nie, záraz pięć tyśięcy Iázdy Tureckiey, y potym Iánczárow tylo dwoie, skoczyli do obrony pierwſzych Okopow z wſzytką śiłą, y odważną uczynili reſiſtencyą; ále *ſuperati hoſtes, à ſaltu* przez iednę godźinę *exiſtenti* od bohátyrſkich Zołnierzow Niemieckich (á naybárdźiey od Naiáśnieyſzego Krolá I. M. Polſkiego, Xćiá I. M. Elektorá Sáſkiego Diwizyey) nie mogąc wytrzymáć uſtáwicznego ogniá, muśieli pierzchnąć, wypárći z pierwſzych Okopow z wielką trudnośćią, y retyruiąc ſię do drugich Szańcow, cokolwiek y tám bronili ſię *languidè*, iednák, gdy y tych doſtáli Ceſárſcy, y wkrotce potym trzećich; záwźięłá ſię krwáwa okrutnie Potyczká z wielkim krwi rozlaniem, oſobliwie Iánczárow ſrodze zábiiano śiłá, ktorzy chcąc ſię ſálwowáć przez Moſt, tráfili ná wielki naćisk przodkiem inſzych ućiekáiących, y ták potężnie ſpycháli ieden drugiego w owym naćisku, że widząc to drudzy, ſámi *præcipito[ſ]* skákaiąc do Rzeki, tonęli, y ledwo tám kilku mogli ſię wybiegáć od śmierći, co n[a] ſzczęśćie pływáiąc, przepłynęli, y ráchuią ná plácu trupem położonych ſámych Iánczárow 12. tyśięcy, á zátopionych 4. tyśiące, oprocz ránnych y żywcem wźiętych. Powierzył był tego Woyská Ceſarz Turecki wybornego, Wielkiemu Wezyrowi, y Adze Iánczárſkiemu, ále y ći poginęli z 27. Báſſow, (oprocz trzech wźiętych żywcẽ) to ieſt, Iánczár Agá ná plácu zábity, á Wielki Wezyr zátonał z wielą Stárſzyżny Tureckiey przednieyſzey *primæ Claſſis*. Zebráli z wielkim lámentem y wrzaskiem ſuccurſu, lecz dáremnie, bo nie podobna było dla wielkiey konfuzyey, naćisku y tłum[u] ná Mośćie, przepráwowáć ſię w pośiłku onym, bo ich też ſtrzelano mizernie ná nim [...] był táki wrzask między niemi wielki, że kiedyby dźieśięć tyśięcy ludźi z skory obłupiwano rázem, nie mogł by bydź więkſzy lámẽnt. W Obozie ználeźiono ná ſto dwádźieśćiá rożnych Dźiał, Amunicyi woiennych rożnego gátunku, 10. tyśięcy Wozow, y tyle drugie żywnośći rozmáitych, 4. tyśiące koni wybornych, oprocz podleyſzych tylo drugie Báwołow ſámych 8. tyśięcy, oprocz innego bydłá. *Item* Wielbłádow [...] tyśięcy. Sprzęty bogáte & *utenſilia* Obozowe, iáko to Namioty, y to, co do wygody należáło, álbowiem przez cáły czás woiowánia, nigdy Turcy nie wybráli ſię byli ná woynę ták bogáto y pyſzno, iáko teraz, *cum omnibus commoditatibus* w Pole wyſzli Chorągwi gwałt w Rzekę wrzucáli, á drugie doſtáły ſię Ceſárſkim, y bunczukow kilká, y nayprzednieyſza Chorągiew, ktorą zwyczánie noſzą przed ſámym Sułtanem Możdźierzow kilká do rzucánia Bombow, támże wźięto, y cáły Oboz z wielką zdobyczą

:lektorá Sáſkiego. Z Relácya o tey Wiktoryey, przyiechał był *ad Auguſtiſſimũ Im-*
eratorẽ Graff Ditriſtein, y z ſobą przywiosł Pieczęć Sułtáńska. *Item* 83. Chorągwi, y
Bunczukow, z ktorych ieden Tátárski, Chorągiew Sułtáńska ſzácuią ná 200. kroć
yśięcy Szkudow, y 10. Nałożnic *ex ſeralio* Sułtáńskich wźięto. Blisko Moſtu, byłá ták
vielka liczbá trupow Tureckich, że ráchowano przeſzło wyſokość ná dwá chłopow,
o leżeli ieden ná drugim, á w Rzece Ciśie tákże wielka moc trupow, że mogli Ceſárſcy
o nich chodźić y ſtąpáć, iákoby byłá iedná Wyſpá. Sam Sułtan Ceſarz Turecki, z płá-
zem ućiekł pod Themiſwar, w kilku ſet konnych. Intencya iego byłá, wtárgnąć do
iedmigrodu, według porády Cudzoźiemcá pewnego, y Tekielego. Ceſárſcy Zołnie-
ze, ták byli záiuſzeni, y chćiwi krwi Pogáńskiey Tureckiey, żeby byli ſrodze poká-
áli tym bárdźiey chwalebnieyſzą ſwoię Wiktoryą, okryli Pole wſzytko trupámi
ogáńskiemi, y potym opánowawſzy Moſt, oſádźili go Dźiáłámi ná ſámey odnodze
iſy, z ktorych wielce ſzkodźili Nieprzyiaćielowi ná támtey drugiey ſtronie Rzeki.
ák wielką ſtrátę opłákiwał rzewliwie ſam Sułtan Ceſarz Turecki, y ſtráchem zdięty
puśćiwſzy tákże ſwoy Oboz, ućiekł ſromotnie ku Themiſwarowi, bez żywnośći y
ez ſwego znáku bogátego, Chorągwi y Taboru. Zbliżywſzy ſię potym noc, Ceſár-
cy ná drugiey ſtronie záraz opánowáli támto mieyſce y oſádźili. A názáiutrz wyprá-
iono ſześć tyśięcy konnych, pod Kommendą Pułkowniká Glucelſzpergerá y Zoł-
ierſtwo Węgierskie, poſzło zá Nieprzyiaćielem ućiekáiącym: z támtey záś ſtrony
iſy, z roskazánia Sułtáńskiego, w popioł obracáli Wśi, plondruiąc y Kráie. Ceſár-
kich Zołnierzow, między zábitemi y ránnemi, ráchuią przeſzło niż dwá tyśią-
á, Generałá Heyſterá, śmiertelnie poſtrzelono, zábito dwuch *vice* Pułkownikow,
trzech Kápitanow. Graffá Generałá Reyſá, ktory Kommendę miał Troppow
laiáśnieyſzego Krolá I. M. Polskiego, Xiążęćiá I. M. Elektorá Sáskiego, (bo ten
dważnie z Krolewskiemi áttákował Okopy Pogáńskie ludźmi) poſtrzelono trzy
ázy ſzkodliwie, y *glorioſè* pierwſze opánował y expugnował Okopy. Pomieniony
raff Dytreiſtein, uſtnie wyráźił Ceſárzowi I. M. *cætera,* ktore nie mogły ſię wypi-
ć dla dálſzego proſequowánia Wiktoryey, przez Xiążęćiá Eugeniuſzá, Hetmáná
Vielkiego Woysk Imperyálnych. W drugim Obozie ná támtey ſtronie Rzeki, zoſtá-
ili Turcy 50. Dźiał większych, y ſrogą moc ámmunicyey, y rynſztunkow woien-
ych; część iednák z nich od Turkow ućiekáiących ſpalona zoſtáłá. Iázdá Nie-
rzyiaćielska, teyże nocy rozerwawſzy ſię po bitwie z Obozu, retirowáłá ſię, roz-
ruſzona od Ceſárskich ku Dunáiowi, áni nie máſz ápparencyey, żeby ſię mogłá
kupić tey Kámpániey; y co raz to większa wydáie ſię, że wiele Turkow, co ſię byli ro-
nie pokryli, iednych wyzábiiano, á drugich żywcem wźięto. Potym ták chwale-
nym Zwyćięſtwie, Xiąze Eugeniuſz, Hetman Wielki, záraz *cum Victorioſis armis,* po-
zedł ná Imprezę Themiſwaru; o ktorym *fertur*, że go wźięto. A Naiáśnieyſzy
iezwyćiężony Ceſarz I. M. ná ſolenne podźiękowánie Naywyżſzemu y Nayświęt-
zemu Máieſtatowi Boskiemu; zá táka chwalebną Wiktorią, odpráwiał Proceſsyą
Obrázem Cudownym Nayświętſzey Pánny MARYEY z Węgier, wyſoko wy-
ieśionym, á ná koło niego Chorągwie Tureckie, ná tryumf prezentowano *Populo,*
piewáiąc przez Rynek Wiedeński, *Te Deum Laudamus,* po trzy rázy z Dźiał bi-
o, ná chwałę Boską, y potym záwieſzone Chorągwie w Kośćiele Káthedrálnym
ancti Stephani zoſtáły, *ad majorem Dei Gloriam,*

Od Pográniczá Wołoskiego, zápewnie iuż *conſtat,* o znieśieniu ośimnaſtu ty-
ięcy Tátárow, przez Woyská Moskiewskie y Kozáckie.